

XIII LEKSIKOGRAAFIAKONGRESS BARCELONAS

Kas võiks kujutleda Eesti üht suuremat ülikooli, näiteks Tartu või Tallinna oma, kandmas leksikograafi, näiteks Johannes Voldemar Veski nime? Või Elmar Muugi? Paul Saagpaku? Ega vist. Aga Barcelona ülikool, kus õpetatakse kõiki tavapäraseid erialasid, ka reaalteadusi, on eriline just selle poolest, et kannab katalaani kirjakeele sõnaraamatu autori Pompeu Fabra nime (tema „Diccionari de la llengua catalana” ilmus 1932). Selles ülikoolis toimuski 15.–19. juulini 2008 seekordne leksikograafide suurüritus, kus tähistati ühtlasi ka leksikograafide organisatsiooni 25. aastapäeva: Euralex asutati prof Reinhard Hartmanni eestvõttel esimesel leksikograafiakongressil 1983. aastal Exeteris. Tuntud on ka ühinguga seotud ajakiri, neli korda aastas ilmuv International Journal of Lexicography, mille toimetaja on praegu hollandi keeleteadlane Paul Bogaards. Tavapäraselt on igal kongressil esil oma maa keel – siin niisiis katalaani ja hispaania keel.¹ Aga erinevalt kui seni tavaks oli publitseeritud kongressi kogumik: mahuka kaheköitelise kogumiku asemel ilmus trükituna üksnes plenaarloengute osa, ülejäänud ettekanded avaldati elektrooniliselt, raamatuga kaasas käinud CD-na.² Järgnevalt

¹ Eelmise kongressi kohta vt M. L a n g e m e t s, A. L o o p m a n n, E. V e l d i, Märkmeid Torino leksikograafiakongressilt Euralex 2006. – Keel ja Kirjandus 2006, nr 12, lk 1012–1016.

² Proceedings of the XIII Euralex International Congress. E. Bernal, J. DeCesaris (eds.). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2008.

vahendame vaid valikulisi tähelepanekuid, mida igauks meist (enda jaoks) kongressil üles noppis, mis meid ajendasid kaasa arutama.

Sõnaraamatu kasutajast ja kasutamisest

Eesti leksikograafia on seisus, kus mahukate ja põhjalike, nn akadeemiliste sõnaraamatute tegemisel on läbitud kas päris esimene ring, nagu 2007. aastal valminud seletussõnaraamatul, või on vahemaa eelmiste samalaadsete sõnaraamatutega juba nii pikk ja/või tüüp sedavõrd erinev, et järjepidevusest rääkida ei saa (näiteks 2003. aastal ilmunud soome-eesti suursõnaraamat ja lõpujärgus olev viieköiteline eestivene sõnaraamat); erandiks on nüüd umbes seitsmeaastase intervalliga ilmuv õigekeelsussõnaraamat, millel on kujunenud oma järjepidevus ja traditsioonid. Kui esimese omalaadse sõnaraamatu puhul on leksikograafi põhimure hõlmata võimalikult täielikult kogu materjal ja leida selle jaoks sobivad esitusviisid, siis järgmiste puhul tõuseb palju olulisemal määral esile algul ehk müütilisena tunduv sõnaraamatu kasutaja. Aga kas sõnaraamatu kasutaja jääbki tabamata olendiks või on tema kohta võimalik üht-teist enne teada saada, kui järgmist sõnaraamatut koostama hakatakse? Või teisisõnu, kas mujal maailmas juba ammu esile kerkinud uued probleemid ja nende lahendused saavad peagi ka meie tööküsimuseks (ning ehk ka vastuseks) või mitte?

Kasutajasõbralikkus oli kindlasti üks selle kongressi märksõnu. Sõnaraamatute kasutusuringud, millega tegeldud ligi pool sajandit,³ on viinud üleüldise järelduseni, et kasutaja oskus sõnaraamatuga töötada erineb omaaegsete leksikograafide eeldatust drastiliselt ja nii on kasutajasõbralikkus n-ö uue põlvkonna sõnaraamatute kirjeldamisel sageli esinev positiivne tunnus sõna, mille sisu tihtipeale täpsemalt ei avatagi, nii üldarusaadav peaks see olema. Selle kõrval püsib ja on intrigeeriv küsimus, kas on võimalik sõnaraamatuoskusi siiski ka õpetada, ja kui, siis mida täpsemalt ning kuidas.

Robert Lew (Adam Mickiewiczi Ülikool) tutvustas Poola kooliõpilastega tehtud katset, mille eesmärk oli selgitada, millised sõnaraamatuoskused on parimini õpetatavad. Katsele eelnes küsitlus, mille tulemused olid ootuspärased: katsealused väitsid end oskavat sõnaraamatut kasutada, katse tulemused seda aga ei kinnitanud. Katse käigus „peideti” sõnaraamatuoskuste õpetamine keeletundidesse ja tulemusi võrreldi kontrollgrupiga, kus sõnaraamatut kasutati tavapärase keeleõppevahendina. Katse tõi esile, et tegelikult paranesid sõnaraamatu kasutamise oskused mõlemas rühmas, ent esimeses ca 40% võrra rohkem. Üllatav oli aga oskuste omandatavuse väga erinev määr: nii paranes näiteks oskus mõista sõnaraamatus sisalduvat sotsiokultuurilist infot kordi rohkem kui oskus aru saada sõnaartikli struktuurist, väga palju paranes ka foneetiliste sümbolite mõistmine, samas oskus sõnaliiki tuvastada mitte eriti jne. Jutud, et sõnaraamatu kasutusjuhised on mõttetud ja muutmistabelid tarbetud, sest keegi neid nagunii ei loe ega

³ Selle ja ka Eestis tehtu kohta vt R. Mägi, Eesti koolilaps sõnaraamatu kasutajana. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat 2. Toim H. Metslang, M. Langemets. Eesti Rakenduslingvistika Ühing. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2006, lk 153–170.

uuri, on liialdatud, samal ajal tuleks kasutaja ootusi ühelt poolt ja võimeid teiselt poolt uurida rohkem, kui seda seni Eestis tehtud on.

Mõtlemapanev paralleel tekkis, kooliõpilaste Juliane Kleini (Leipzig Ülikool) ettekannet sellest, kuidas õpetatakse lastele sõnaraamatuoskusi Lõuna-Aafrikas. Küsimuse all olid *online*-sõnaraamatud, sest paber kandjal traditsioonilisi raamatuid pole Aafrika lastel piisavalt käepärast ja nii on iseenesest väga kasutajasõbralikud internetisõnaraamatud nende laste esimene kokkupuude sõnaraamatutega üldse. Sellises olukorras vajatakse teistsugust juhatust: mis aadressidelt sõnaraamatuid leida, kuidas päringuid teha jne. Globaliseerunud maailm on muutunud väga ühetaoliseks. Tegelikult ei tea me, kui palju eesti lapsi alustab tutvust nii omakeelse kui ka laiema sõnaraamatumaailmaga just samal moel, sest „kes siis enam sõnu raamatust vaatab”. Mõeldes välja järjest nutikamaid nippe, kuidas sõnaraamatut kokku panna, ei tasu meelest lasta ka seda suhtumist.

Õppesõnastikest

Ootuspäraselt eriti just elektroonilistest õppesõnastikest, aga ka traditsioonilistest pabersõnastikest räägiti palju. (Olgu vahemärkusena öeldud, et Eestis puudub see üksikeelse sõnastiku tüüp.) Adam Kilgarriff (Lexical Computing Ltd) tutvustas viie mehe ettekandes leksikograafi elektroonilist töövahendit GDEX, mis valib etteantud kollokatsioonide järgi korpuselausete seast välja mõistliku hulga sobivaimaid näitelauseid (kollokatsioonid leitakse teise töövahendi Sketch Engine'i abil). Ettekanne käsitles inglise keele õppesõnastiku näitelauseite valiku kriteeriume (10–25 sõna pikk, mõistetav ilma kontekstita jne), mis ühtaegu tähendab ka sammukest edasi keeleõppija ja keelekorpus interaktsioonis/lähendamisel.

Nende kriteeriumide põhjal on näiteks automaatselt saadud 8000 lisanäitelauset „MacMillan English Dictionary” elektroonilisse versiooni, valikukriteeriumide hindamise-täpsustamise ja valimisprogrammide täiustamise kallal töötatakse edasi.

Näidetest natuke teises võtmes rääkis Ari Kernerman (Iisrael) oma kergelt vanamoelises ettekandes, mis keskendus üldiselt küsimusele, kuidas teha paremaid sõnaraamatuid. Käsitluse aluseks oli viis suurt inglise keele õpēsõnastikku. A. Kernerman on korpusest võetud näidete vastu, sest korpuse näitelauused sisaldavad palju liiast ja ebavajalikku. Parimaks peab ta leksikograafi omanäiteid: korpustest otsitagu kollokatšioone, näitelauused koostatagu nende põhjal ise. Samuti oli ta entsüklopeediliste definitsioonide vastu, sest üha kasvav entsüklopeedilise info hulk sõnatähenduste seletustes vähendab kasutajasõbralikkust. (NB! See väärib järelemõtlemist!) Kuigi A. Kernerman lähtus ükskeelsetest õpēsõnastikest, laiendas ta lõpuks samad põhimõtted muudegi sõnaraamatute peale.

Sõnastikusüsteemidest

Kõne all oli juba kuuldud-nähtud süsteem Tshwanelex,⁴ mida tutvustas Gilles-Maurice de Schryver (Genti Ülikool). Tema ettekanne ei olnud väga sügavutiminev, aga kõlama jäi idee, et programm on äärmiselt paindlik, muude arvukate kasulike omaduste seas saab importida ja eksportida XML-i ja HTML-i.

Sõnaraamatu ISO standardist

Juttu oli ka sõnastike ISO standardist 1951, mille abil püütakse vähemalt

⁴ Sellest on juttu eelmise kongressi ülevaates, vt M. Langemets, A. Loopmann, E. Veldi, Märkmeid Torino leksikograafiakongressilt Euralex 2006, lk 1015.

mingil määral ühtlustada sõnastike ülesehitust, peamiselt kirjete formaalset struktuuri ja neis leiduvaid andmeid. 2007. aastal anti välja selle standardi uuendatud, parandatud ja täiendatud versioon. Sama aasta augustis algatati veel ühe standardi koostamine, mis samuti puudutab sõnastikke, aga natuke teise nurga alt, käsitledes sõnastike turustamist ja avaldamist.

Uutest sõnadest

Huvipakkuv oli kuulata, kuidas registreeritakse uusi sõnu sellise suure keele korral nagu inglise keel. Ruth O'Donovan (Chambers Harrapi kirjastus) andis ülevaate, kuidas valitakse neologisme Chambersi ükskeelsesesse sõnaraamatusse. Leksikograafide käsutuses on regulaarselt täienev korpus (hõlmab ilukirjandust, populaarteaduslikku kirjandust, ajalehti-ajakirju, kõnekeelt, veebi ja blogide keelt), millest uudisõnu aitab (referentskorpuse toel) avastada automaatne sõnajälitussüsteem. Eriprogramm järjestab uued sõnad korpuses esinemise sageduse alusel. Leksikograafid saavad automaatselt genereeritud uute, sõnaraamatust puuduvate sõnade loendi ja sagedusloendi ning nad varustavad iga uudisõna (kuus umbes 600 sõna) sobiva staatusega. Nõnda registreeritakse kõik keelde lisanduv. Enne kui uus sõna sõnaraamatusse jõuab, jälgitakse tema püsijäämist ja tegelikku kasutamist. Automaatse süsteemi puudused (trükivigadest tulenev, võorkeelsed sõnad jms müra) korrigeerib inimkäsi. Lisaks toimib ka vana hea sedeldamine, kuid uues kuues – arvutis. Väljavalitud tekstidest otsivad ja registreerivad neologisme selleks volitatud inimesed ja Chambersi kirjastuse toimetajad. Iga uudisõna varustatakse autentse näitelausega ja allikakirjega ning seejärel rändavad need edasi uute sõnade andmebaasi. Rõhutati sellise käsitsitöö

plusse: sõnade uusi tähendusi ei olekski mõeldav teisiti kätte saada, aga nii tulevad esile ka uued kirjakujud, näiteks muutused kokku-lahkukirjutuses: vajaduse korral saab kasutuse alusel siis märksõnu korrigeerida. Leksikograaf saab lingi kaudu ülevaate iga uudissõna tegelikust kasutamisest, mis aitab tal hinnata, kas võtta sõna sõnaraamatusse (nagu teada, pole sagedus ainuke näitaja). Pabersõnaraamatu täiendamisel on kolme- kuni viieaastane tsükkel, tulevast *online*-sõnaraamatut plaanitakse täiendada kord kvartalis. Oluline on korpuse arendajate ja leksikograafide koostöö. Eestis on ses valdkonnas veel arenguruumi, niisugust pidevalt toimivat hoolikat uute sõnade registreerimise süsteemi (koos kõigi vajalike tööriistadega) meil seni pole. On küll toimiv keelehoole, kuid seda tasuks täiendada uudissõnade tegeliku kasutamise süsteemse jälgimisega ja hindamisega.

Kõnest ja kõnelejast ehk sõnaraamatu pragmaatikast

Sõnaraamatu puhul kerkib alati esile stiilmärgendite kasutamine. Enamasti on räägitud märgenditest seoses tähendusseletusega, seega tavaliselt sellest vaatepunktist, kas neid kasutada ning millised nad peaksid olema. Märgendid ise ja see, millist semantilist sisu nad kannavad, on märksa harvem huviorbiiti tõusnud. Kate Wild (Glasgow' Ülikool) võrdles märgendite kasutamist ajas, võttes aluseks Johnsoni (1755), Websteri (1828) ja Oxfordi (OED, 1884–1933) sõnaraamatud. Pidades stiilmärgendeid kõige subjektiivsemaks tööloiguks tänapäeva leksikograafias, nentis ta, et kuna puudub absoluutse tõe kriteerium, sõltub märgendite panemine üksnes toimetaja (ja ta nõuandja) suvast. Samal ajal võib märgend ise olla semantiliselt mitmeti mõistetav. Näidetena vaatles ta märgendite *vul-*

gar (vulgarism) ja *popular* (üldkeelne, rahvakeelne, ka madalstiilne) tähenduse muutumist enam kui 150 aasta jooksul. Kui Johnsonil tähendas *popular* pigem lihtrahva keelt, ka lihtsalt kõnekeelt, siis nii Webster kui ka OED võtsid selle märgendi kasutusele, eristamaks üldkeelset sõna terminist (seega sarnaselt meie ÕS-iga). Märgend *vulgar* on Johnsonil märksa neutraalsemas tähenduses kui Websteri sõnaraamatus ja OED-s. Märgendite kaudu torkab silma Johnsoni preskriptiivsus ja OED taotletav objektiivsus.

Geart van der Meeri (Groningeni Ülikool) sõnum oli üsna ühene: ei märgenditele! Argumendiks tõi ta ühelt poolt selle, et kui kasutatakse ainult märgendit, ei ole võimalik aru saada, millises olukorras see kehtib (näiteks ei ütle pelk *halvustav* meile ju seda, kes keda ja millises olukorras selle sõnaga halvustab). Põhjalik infoandmine nõuaks justkui veelgi enam erinevaid märgendeid, samal ajal näitavad vastavad uuringud, et märgendite rohkus on kasutaja mälu omaette proovikivi. On teada tõsiasi, et õpitakse märgenditest mööda vaatama, neid mitte märkama. Teisalt tõi ta näiteid, kus polegi kasutatud märgendit, ent konnotatsioon on esitatud tähendusseletuses. Järgnevalt viitas ta näidetele, kus peale märgendi on tähendusseletuses korratud seda, mida märgend niikuinii juba ütleb. G. van der Meeri arvates saab peaaegu kõik sõnad ära seletada ilma märgendeid kasutamata. Iseasi, et mõne sõna puhul võtab põhjalik seletus liiga palju ruumi. Sellisel juhul tuleks eraldi otsustada. Ilmselt nõuavad just tundlikud sõnad (nt *nigger*) pikemat seletust, neutraalsemale sõnavarale piisab napimast kirjeldusest. Lõpetuseks tegi ta ettepaneku unustada märgendid ja panna nendes väljendatav info sinna, kuhu see kuuluvat: tähenduse seletusse. Küllap sõltub igast üksikust sõnaraamatust, kas selline uuenendus sobib või mitte.

Ka Natalja Ševtšenko (Lyoni Ülikool) pakkus välja uue lahenduse kõnekeelsele, slängisõnade, argoo ja vulgarismide stiilmärgendite määramiseks. Umbes 50% puhul tema küsitluses esinenud sõnadest erinesid prantslaste üldsõnaraamatu „Le Petit Robert” märgendite küsitluses osalenute antud hinnangust. Olles leidnud sõnade õiged (prantsuse n-õ tavainimeste esitatud) märgendid, andis ta neile neutraalsed ukrainakeelsed vasted, misjärel ukrainlased andsid neutraalsele ukraina sõnale markeeritud ukraina vaste selle registri põhjal, mis N. Ševtšenko oma küsimustikuga prantsuse keeles oli tuvastanud. Selline sotsiolingvistiline lähenemine (pööruda markeeritud sõnade tähistamisel ja tõlkimisel tavakõneleajate poole) aitaks tema hinnangul oluliselt vähendada praegu leksikograafias nende sõnade osas nii levinud subjektiivsust. Loomulikult nõuaks see tohutut aja- ja energiakulu, mis ei oleks kirjastustele ilmselt vastuvõetav.

Semantilistest tüüpidest sõnaraamatus

Semantilised tüübid on abstraktsed abivahendid, üldistused, mis seostuvad ennekõike tesaurustega (mis ju ka sõnaraamat, aga mõisteline, maailma liigitav), aga ka automaatse lauseanalüüsiga. Kui tesaurustest saadakse teada, kuidas me maailma sõnadega jaotame ning mis sõnad on ühe tähenduse piires enam-vähem võrdväärsed (sünonüümid), siis seda, kuidas semantilised tüübid on seotud keelekasutusega, tesaurusest välja ei loe. Mõnikord on ontoloogiat kipunud pidama asjaks iseneses, mis tehtud mõttega, et kõik sõnad ära paigutada. Patrick Hanks ja Elisabetta Ježek (Masaryki Ülikool, Brno) näitasid, kuidas tuleks semantilisi tüüpe osata kasutada ka tähendusepõhises sõnaraamatus. Osaliselt on seda laadi asju suurtes ükskeelsetes

sõnaraamatutes varemgi kasutatud: näiteks on pikkade seletuste juures tarvitatud lühivihjeid (fraase või sõnu, mis kohati tüübiga kattuvad, nt INIMENE), et hõlbustada paljudes tähendustes orienteerumist. Või on selle toel korraldatud fraseologia esitust. Seekord aga kõneldi uut tüüpi, nn mallisõnaraamatust („Pattern Dictionary of English”),⁵ kus korpusepõhiselt on täielikult kirjeldatud iga verbi iga harilik tähendus. Mall koosneb verbivalentsidest, mille juures on esitatud semantilised tunnused ja muu oluline info (semantilised tüübid iseloomustavad argumente). Mall seob sõnatähenduse pigem kontekstiga, kui käsitleb seda omaette, isoleeritult. Rõhutada tuleb, et sõnaraamatu kasutajana on ennekõike silmas peetud siiski automaatset analüüsi, mitte inimest, s.t lahendada on püütud sõnatähenduse ühestamise probleemi. Samal ajal on nad silmas pidanud ka keeleõpet. Leksikograafiat ja lingvistilist teooriat pole kunagi olnud kerge kokku viia, aga P. Hanks usub, et mõnel juhul, jälgides tegelikku (ja ainult tüüpilist) keelt, on võimalik saavutada harmoonilist ja loovat suhet. Ka üldine keeleteooria peaks tema meelest lähtuma sõnast, empiirilistest andmetest, kuidas sõnad (süntaktiliselt) käituvad, mis nendega (*resp.* nende tähendusega) põhimõtteliselt toimub, s.t lähtuda ei tohiks üliabstraktsetest süntaksimudelitest.

Malli idee seisab selles, et ta on põhimõtteliselt produktiivne. Verbimallis on argumendi positsioonid enamasti nimisõnad (või muud sõnarühmad), tüüpiliselt on need rühmad sünonüümid. Nimisõnamallidel pole sageli süntagmaatilist struktuuri – paljudel muidugi ka on, eriti deverbaalidel (mis sageli kordavad alusverbi oma). Aga nimisõnade oluline omapära on, et nad võivad lausungi osalisena moodustada mitmesuguseid, nn ilma struktuurita kooslu-

⁵ Sõnaraamatu autor on Patrick Hanks, kes pidas sel teemal eraldi ettekande.

si, aga funktsioneerida ikka üsna samamoodi (nagu verbid): nimisõnad suudavad välja pakkuda (või isegi peale sundida) võimalikke tõlgendusi puhtalt oma olemasoluga teatavas lausungis.

Mallisõnaraamatus on verbi tähendus(ed) esitatud implikatuurina, mis meenutab sõnaraamatu seletust (vt näidet). Näiteks inglise *amble* ('lonkima') mall oleks selline (eestindatud seletussõnaraamatu põhjal):

lonkima

MALL: [[INIMENE/LOOM]] lonkima

[ILMA OBJEKTITA] [ADVERBIAAL[SUUND]]

IMPLIKATUUR: [[INIMENE/LOOM]] kõnnib kiirustamata, uitab (ringi) teatavas [SUUNAS]

KOMMENTAAR: [SUUND] on peaaegu alati süntagmaatikas olemas, kuigi see on semantiliselt ebaoluline, sest verbi fookuses on liikumise viis, mitte suund

NÄIDE: läksime lonkides; koer longib karja järel; kus sa lonkisid terve päeva

Nimisõnade loetlemise asemel sisaldab mall semantilisi tüüpe, s.t leksikaalseid rühmi (siin: INIMENE/LOOM), kuhu sellesse malli sobivad nimisõnad kuuluvad. Seletussõnaraamatu tähenduse seletus ['(sihitult ja) kiirustamata, aeglasel sammul kõndima; (ringi) hulkuma, uitama'] ütlebki sedasama, siiski väljendamata subjekti (kes implitsiitselt tuleb esile näitelausestes).

P. Hanks on esitanud iga malli juures ka sagedusandmed (kasutades Word Sketchi korpusetöötluse andmeid). Sellistest sõnarühmadest kõneleb ta kui hajuvate servadega rühmadest: servale jäävad alati piiripealsed juhtumid. Ühesõnaga, jälgida ei tuleks mitte lihtsalt sünonüüme, vaid selliseid semantiliselt sarnaseid sõnu, mille süntagmaatiline struktuur lausungis on sarnane ning mis käivitavad teiste sõnade (verbide) samalaadseid tõlgendusi. Samuti võib olla, et mõnikord ei saa sõnu hästi rühmitada hierarhilise liigisuhte või asja

osade järgi, vaid pigem näiteks eesmärgisuhte järgi: s.t vahel pigem on parem küsida *milleks see on?* kui *mis see on?* või *millest see koosneb?* Teistel juhtudel võib osutuda otstarbekaks küsida aksioloogiliselt: *kas see (seos) on hea või halb?* (vrd näiteks tõlgendusi, mis seostuvad verbidega *ässitama* ja *julgustama*). Hea ontoloogia rühmitab sõnu selliste omaduste järgi ning need tuvastatakse tegeliku kasutamise põhjal (korpuses). P. Hanksi arvates on keele süntagmaatilist aspekti – nii süntaktilisi verbikonstruktsioone kui ka muud, struktureerimata lähikäsitlust – kuni viimase ajani (inglise) leksikograafias tõrjutud.⁶ Ometi on sõnadel tõlgendus üksnes kontekstis, mitte isoleeritult.

Traditsioonilises sõnaraamatus on sõnad järjestatud alfabeetiliselt ning tähendused loetletud, harilikult nummerdatult. Sel viisil organiseeritud sõnaraamat ei suuda süntagmaatika kohta öelda palju rohkem kui leksikaalne hierarhia. Sõnaraamatud piirduvad parimal juhul esmataseme, regeeriva verbi süntaksiga, jättes mainimata muid (semantiliselt) olulisi laiendeid. Uuriija rõhutab, et tõlgenduse peaks andma pigem (verbi) mallile, mitte sõnale. Järgmine samm oleks tuvastada argumendi rollis oleva nimisõna semantika ja määratleda piirid, kuhu maani (kui paljude eri verbideni) üks või teine sõnarühm võib „venida”.

Uuest leksikograafiraamatust

Kongressil tutvustati ka uut mahukat leksikograafia käsiraamatut: B. T. Sue Atkinsi ja Michael Rundelli teost „The Oxford Guide to Practical Lexicography” (New York: Oxford University

⁶ Erandiks peab ta Igor Melčuki prantsuse keele kombinatoorika sõnaraamatut „Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain” (Montréal: Les Presses de l'Université de Montréal, 1984–), millele vastet inglise leksikograafias ei ole.

Press, 2008). Küllaltki mahukas raamatus antakse ülevaade kõigist töö etappidest, millega üks- ja kakskeelse te sõnastike koostamisel – vähemalt ideaaljuhul – kokku puututakse. Alates sõnastiku tüübi ja ülesehituse üldisest planeerimisest (sihtgruppi ja turunišši arvestades) ja lõpetades väga konkreetsete näpunäidetega sõnastikuartiklite koostamiseks.

Järgmisel korral kogunevad Euroopa leksikograafid 2010. aastal Friisimaal Leeuwardenis.

MADIS JÜRVISTE,
MARGIT LANGEMETS,
MAI TIITS, TIIA VALDRE,
PIRET VOLL

ELLEN NIIT 80

Möödunud aasta 13. juulil tähistas meie üks armastatumaid lastekirjanikke, silmapaistev luuletaja ja tõlkija Ellen Niit oma 80. sünnipäeva. Eesti Kirjanike Liit, Lastekirjanduse Keskus ja Tallinna Ülikool korraldasid sel puhul 24. oktoobril 2008. aastal Kirjanike Liidu musta laega saalis konverentsi, kus esinesid ettekannetega Ellen Niidu loomingu uurijad. Kohal oli ka sünnipäevalaps ise, kes võttis vastu kolleegide ja sõprade-tuttavate õnnesoove ning jagas soovijatele lahkesti autogramme.

Juubelikonverentsi avas Kirjanike Liidu esimees Karl Martin Sinijärv. Seejärel sai sõna Leelo Tungal. Kümme aastat tagasi, Ellen Niidu 70. sünnipäevaks esines ta vaimuka värsstervitusega „Ellenistlik niidukiidulaul” (vt Nukits 1998), millesse olid sisse põimitud Niidu lasteloomingu tuntud tegelased: Pille-Riin, Triinu ja Taavi, piilupardist rongijuht, Kröll ja mitmed teised. Ka oma seekordses sõnavõtus tsiteeris Leelo Tungal peast juubilari värsse, rõhutades nende kesket rolli möödunud sajandi teise poole eesti lasteluules. Tungla arvates on Ellen Niidu värsid mõjutanud kõiki Eestis viimase viiekümne aasta jooksul esile kerkinud lastele kirjutavaid poeete, kaasa arvatud teda ennast. Huumori, rütmilisuse ja nii lastesse kui ka täiskasvanutesse vastutustundlikult suh-

tuva maailmavaate kõrval pidas sõnavõtja Niidu lasteloomingu üheks oluliseks tunnuseks emalikkus ellusuhtumist ja kirjutamislaadi. Emalikkus ei tähenda Niidu puhul vanaemalikkus elutarkust ja -kogemust, vaid nooremalikkus toimekust ja kohanemisvõimet, oskust vaimustuda lapse maailmast ja sellega kaasa minna, samal ajal talle justkui märkamatuks õigeid väärtushinnanguid vahendades. Esineja arvates on Ellen Niidu nooremalikud värsid igihaljad ja kõrgelt hinnatud ka kõigis neis tänapäeva väikelastega peredes, kus lugemist au sees hoitakse.

Ele Süvalep (Oulu Ülikool) keskendus oma ettekandes „Tahtapuu ja tiritamm. Mõtteid Ellen Niidu luule kujundiloomest” juubilari luulekeele eripäradele, vaadeldes nii tema täiskasvanutele kui ka lastele loodud värsse. Niidu luulelaadi üks põhialuseid on reaalide ning kujundite konkreetsus, mõni argieluline situatsioon, loodusemaastik või meeleolu, millest saavad alguse suuremad üldistused ja maailmakõiksuse tunnetamine. Esineja tõi välja mitmeid Niidu loomingu püsिमotiive, teiste hulgas ka tugevate juurte ning uhke võraga puu, mis sümboliseerib nii põlvkondadevahelist sidet kui ka luuletaja kokkukuuluvust eestimaise loodusega.

Konverentsi esimese osa lõpetanud Mare Müürsepp (TLÜ) vaatles oma

ettekandes Niidu lasteluule rütmilisi ja tantsulisi aspekte, lähtudes tuntud vene lasteluuletaja Kornei Tšukovski sõnadest: luuletus, mida ei saa laulda ega tantsida, ei sütita noort südant. Ettekannet illustreeris laulu ja liikumisega Tallinna Reaalkooli mudilaskoor õpetaja Kai Anieri juhatusel. M. Mürsepp tõi välja vähemalt neli tegurit, mis kinnitavad Niidu lasteluule tihedat sidet muusika ja tantsuga. Väga suur osa tema värssidest on viisistatud ja käibel kas koori-, ansambli- või soololauludena. Kõige rohkem lauldakse neid muidugi lasteaias ja koolis. Tuntud heliloojate Gustav Ernesaksa, Raimond Lätte, Alo Ritsingu, Eino Tambergi ja teiste kõrval on Niidu tekstidele kirjutanud muusikat ka harrastusheliloojad ja laste muusikaõpetajad. Kõneleja rõhutas, et lisaks rütmilisi-meloodilisele rikkusele, heakõlalistele riimidele, erinevatele kordusfiguuridele ja onomatopoeetikale leidub Niidu lastetekstides ka palju laulu- ja tantsumotiive. Laste tegevused on alati hoogsad ja energilised, täis lusti ja mängurõõmu ning selles saab veenduda juba paljude tekstide pealkirjade põhjal: „Hüppenõirilaul“, „Linnalaste liulaul“, „Jänkujenka“, „Keks“ jpt. Nii nagu eelkõneleja leidis ka M. Mürsepp, et paljud Niidu värssid saavad alguse argisest elusituatsioonist, kuid avarduvad järk-järgult maailmakõiksusesse ja elu igavesse voolu. Sellist dünaamikat kohtab eriti palju tema pikemates värsslugudes „Suur maalritöö“, „Midrimaa“, „Mänguvesi“.

Konverentsi teise poole juhatas sisse Ave Mattheuse (TLÜ) ettekanne „Ellen Niidu õnnelik laps(epölv)“, mis vaatles ühelt poolt Niidu tekstides avalduvat lapse- ja lapsepõlvkontseptsiooni ja arutles teiselt poolt selle üle, millised seosed valitsevad autori eluloo ja selle

kirjanduslike väljendusvormide vahel. Kõneleja leidis, et Ellen Niidu loomingu on palju autobiograafilise kirjutuse eri vorme alates varjatud autobiograafiast („Pille-Riini lood“) kuni tekstides leiduvate üksikute vihjete ja viideteni tema vanemate, iseenda ja ta laste ning lastelaste lapsepõlvele („Suur suislepapu“, „Värtnalaul Märtnale“ jpt). Kokkuvõtteks ütles kõneleja, et Niidu loomingu on arvatavasti sellepärast nii palju õnnelike lapsi, et nende looja on üles kasvanud õnnelikus perekonnas.

Juubelikonverentsi lõpetas ajakirja Täheke peatoimetaja Ilona Martson, kes tutvustas Ellen Niidu loojanatuuri orgaanilist, kuid seni väheuuritud külge, tõlketegevust. Rahvusraamatukogu andmebaas annab Niidu kui tõlkija panuseks 53 nimetust, milles domineerivad meie soome-ugri hõimurahvaste ja vene lastekirjanduse eestindused. Esineja keskendus Niidu tõlgetele ja mugandustele vene lastekirjanduse klassikute Kornei Tšukovski ja Sergei Mihhalkovi lasteluulest, samuti Genrihh Sapgiri ja Eduard Uspenski filmiloomingust. Ta leidis, et Tšukovski eestindused, mille Niit on teinud koos abi-kaasa Jaan Krossiga, on suutnud säilitada nii originaali autori intentsiooni kui ka muusikalise mustrit ning mõjuvad samal ajal eesti lugejale igati loomulikena. Kõrvutuseks toodud Tšukovski ingliskeelsete värsside kohta seda väita ei saa. Ilona Martson kordas juba varem ajakirjanduses kõlanud väidet, et Ellen Niidu ja Jaan Krossi Tšukovski tõlkeid võib pidada üheks kõige virtuooslikumaks tööks, mida eesti luules üldse tehtud on.

AVE MATTHEUS

MUUTUVA KEELE PÄEV*

7. novembril 2008 peeti Tartu Ülikoolis traditsioonilist, juba neljandat muutuva keele päeva. Sel korral organiseerisid ettekandepäeva ETF-i grandiprojektide „Eesti keele grammatilise süsteemi muutumine ja selle põhjused: keele-muutuste analüüs kasutuskontekstis” (Tartu Ülikool, grandihoidja Ilona Tragel), „Eesti keele grammatika ja sõnavara dünaamika 1990.–2000. aastatel” (Tallinna Ülikool, grandihoidja Helle Metslang) ning sihtfinantseeritava teadusteema „Eesti keele morfosüntaktiline ehitus ja areng” (Tartu Ülikool, vastutav täitja Helle Metslang) tööruhmad. 15 ettekandes käsitleti nii keelele sisemiselt omast muutumist kui ka keelekontaktide osa eesti ja teiste keeltega toimuvas.

Alustuseks andis Ilona Tragel (TÜ) lühikese meeldetuletava ülevaate eelmistest muutuva keele päevadest. Üritusest on saanud kena traditsioon ning selle korraldajad loodavad, et ka edaspidi leidub ettevõtlikke keeleteadlasi, kes seda edasi viivad.

Heiki-Jaan Kaalep ja Kadri Muischnek (TÜ) juhtisid oma ettekandes „Grammatiliste kategooriate sagedusi kirjalikus eesti keeles” tähelepanu sellele, et verbi grammatiliste kategooriate sagedused võivad viidata selle sõnavormi grammatiseerumisele. Näiteks toodi *mata-* ja *des-*vormide kaassõnastumine. Muuhulgas peatuti ka mõningatel korpustekstide morfoloogilise märgendamise seotud probleemidel.

Petar Kehayovi (TÜ) ettekanne „*Olema*-verbi ellipsist eesti keeles” keskendus nähtusele, mis võib mõnelegi eesti keelt õppivale välismaalasele peavalu

valmistada. Toodi välja erinevaid *olema*-verbi ärajätmist soodustavaid kontekste ja otsiti vastust küsimusele, mis võiksid olla *olema*-verbi ellipsi tekke keeleajaloolised ajendid. Ilmselt on siin oma osa mänginud nii keelesisesed faktorid kui ka kontaktkeeled.

Arvi Tavasti (TÜ/TLÜ) ettekandest „Mis asi see on, mis muutub?” selgus, et tegelikult polegi nii väga lihtne kokku leppida selles, mis muutub ja mida keeleteadlased uurivad: kas see on kõne, nagu seda võib leida korpusest, või informantide ja uurija enda arvamus keele kui süsteemi kohta või hoopis keel kui süsteem ise? Erinevad lähenemised pakuvad nendele küsimustele erinevaid vastuseid ja erinev on ka keele-muutustesse suhtumine.

Külli Habicht (TÜ) vaatles ettekandes „Partikli *ega* funktsioonide muutumine eesti kirjakeeles” *ega* kujunemist eitussõna (*eb ~ ep, ei*) ja rõhupartikli *kaas* ühendist ning keelendi funktsioone ja grammatiseerumiskäiku eri aegade kirjakeeles. Nüüdiskeeles on *ega* kasutusel rinnastava konjunktsioonina, üldküsilause partiklina, modaalpartiklina. Küsipartiklina ilmub *ega* vana kirjakeele tekstidesse alles XVIII sajandil. Küsipartiklina kõrvutub *ega* nii partikliga *kas*, millel on siduv tausttäendus, kui ka eitava taustaga partiklitega *eks, eps*.

Renate Pajusalu, Külli Habichti (TÜ), Ritva Laury ja Taru Nordlundi (Helsingi Ülikool) ettekanne kandis pealkirja „Definiitsuse markeerimine eesti ja soome vanas kirjakeeles: kas oma või laenatud?” Mõlemas vanas kirjakeeles esineb definiitsust ja indefiniitsust markeerivaid pronomeneid (*see/se, üks/yksi*, eesti keeles ka *oma*), milles on nähtud germaani keelte mõju. Tõlgetes ei pruugi nad siiski kopeerida lähtekeele teksti artikleid, ja omaaegsele kõnekeelele lähedasemates XVIII

* Eelmiste ürituste kohta vt: H. Metslang, I. Tragel, Muutuva keele päev. – Keel ja Kirjandus 2006, nr 2, lk 172–174; H. Metslang, I. Tragel, K. Öim, Muutuva keele päev. – Keel ja Kirjandus 2008, nr 1/2, lk 135–137.

sajandi tekstides ilmnevad definiitsuse markeerimise seaduspärasused.

Pille Penjami (TÜ) ettekandest „Eituskategooria XVII sajandi eesti kirjakeeles” selgus, et eituse vormistamine varieerub vaadeldud perioodil palju, erineb sageli tänapäevasest ja järgib ositi saksa malli. Esineb näiteks pöördelõppe (*ep sahn*), partiklit *mitte* (*mitte on*), eituse väljendamist indefiniitpronomeniga, eitussõna ja põhisõna lahkasendit.

Helle Metslang (TÜ) vaatles ettekandes „Isepäine üldküsilause”, kas eesti keeles on muude Euroopa keeltele omaste joonte kõrval märgata ka inversioonküsilause struktuuri sagenemist. Viimase aastasaja eri registrite materjalil on inversioonküsilause püsinud ühtlaselt tagasihoidlikus kasutuses, põhiliselt vormistavad üldküsimumst partiklid (*kas, või ~ vä, ega* jne), esineb ka togeltmarkeerimist (kaks partiklit, partikkel koos inversiooniga).

Elle Vaimann (TÜ) kirjeldas ettekandes „Eesti keele muutumisele viitavaid tendentse emakeelekõnelejate hinnangutes mitte-eestlaste vigadele” testi, mille käigus paluti emakeelsetel eestlastel parandada eesti keelt teise keele-na õppijate kirjalikest töödest pärinevaid vigaseid lauseid ning määrata vigade raskusaste. Eesti keelt emakeelena kõnelejaid tundus kõige rohkem häirivat verbivormide ja määrsõnade väär kasutamine ning tähendusvead, kusjuures teatavaid keelevigu ei märgatud või küll märgati, kuid parandati valesi ning parandusi tehti ka seal, kus viga polnudki.

Peep Nemvalts (TLÜ) küsis ettekandes „Eesti keel on muutumatult muutumas”, kas eesti keelde tekib inglise keele eeskujul kestva oleviku aeg.

Maia Rõigas (TÜ) jätkas ettekandes „Kui emakeeleõpetaja hätta jääb” õpilastööde analüüsimist, keskendudes vigadele, mille olemus ja korrigeerimisviisid ei pruugi lastele sugugi selged olla.

Reet Hendrikson (Kaitsevää Ühendatud Õppeasutused) rääkis ülevaates „Pilguheit eestikeelse sõjandusterminoloogia sünniloole” esimese Eesti Vabariigi aegsest sõjandusterminoloogia arendamisest. Tolleaegset sõjanduskeelt iseloomustanud ebajärjekindlus ja toortõlked paistavad olevat probleemiks tänapäevalgi, muutunud on ainult laenuandev keel.

Martin Ehala (TÜ) püstitas oma ettekandes „Analoogia ja keelekontaktid” hüpoteesi, et kui keele õppija ei ole sihtkeele reegleid veel täiel määral omandanud, kasutab ta oma kommunikatiivsete eesmärkide saavutamiseks loovalt analoogiat. Kui esimese keele omandajal on analoogia alusena kasutada vaid sihtkeele mallid, siis teise keele omandaja saab kasutada nii siht- kui ka lähtekeele malle.

Dmitri Kulakovi (TÜ) ettekandes „Murdejooned Peipsimaa põliselanike kakskeelses kõnes” tutvustati 2008. aastal Peipsi ääres kogutud keeleaines esinevaid eesti murrete jooni ja vananenud vorme. Informantide tõenäoliselt loomulikult teel omandatud eesti keeles avaldub muuhulgas nende eripärane vene-eesti kakskeelsus.

Florian Siegl (TÜ) käsitles ettekandes „Muutuv metsaeenetsi keel: mis muutub, miks muutub ja mis millegipärast ei muutu?” funktsionaalselt juba väljasurnud keele muutumist. Kui akusatiivset objekti kasutatakse imperatiivlause otseselt vene keele mõjul, siis sidesõna *u* 'ja' kasutamine rindlause ja larüngaalklusiili kadu on tingitud muudest teguritest.

Anna Verschiku (TLÜ) ettekandes „Etnolektide arengust ja uurimisparadigmadest” juhiti tähelepanu etnolektide määratlemise problemaatikale ja rõhutati vajadust uurida uute etnolektide kõrval ka vanu, sest etnolektide tüpoloogiat ja uurimisparadigmatid alles luuakse.

Martin Ehala juhatusel järgnes diskussioon „Kuhu lähed, eesti keel?”, mil-

lel osalejad ei olnud eesti keeles toimuva osas sugugi ühte meelt. Einar Meister (TTÜ) võrdles keele arengut vurri pöörlemisega, milleks on vajalikud teatavad tingimused. Kõlama jäi mõte, et keeleteadlaste ülesanne saab olla võimalikult palju teada selle kompleksse

nähtuse olemusest ja dünaamikast, mille üks eeldusi on tasakaal.

JANE KLAVAN,
HELLE METSLANG,
KATRE ÕIM

LÜHIKROONIKA

- 7. jaanuaril pidas Eesti Keele Instituudi suures saalis peakeelekorraldaja kandidaat Peeter Päll ettekande keelekorralduse hetkeseisust ja tulevikust.

- 9. jaanuaril korraldati Tartu Kirjanduse Majas konverents „Kes toimetab? Kajar Pruul 50”. Sõna said Märt Väljataga („Mis on luule?”), Johanna Ross („Seitsmekümnendate noored”), Aare Pilv („Kümnendiküsetamine”), Tiit Hennoste („Kes toimetab, see kaua elab”), Kalev Kesküla („Noor Kajar”), (:)kivisildnik („Kas Elvast võib tulla midagi head?”).

- 14. jaanuaril toimus Fenno-Ugria Hõimuklubis udmurdi õhtu, kus tähistati udmurdi kirjaniku Kuzebai Gerdi 111. sünniaastapäeva ja näidati filmi „Päikeselapsed”.

- 19. jaanuaril korraldas Kirjastuste Liit Tallinna Ülikoolis tõlkeseminari. Mart Velsker pidas ettekande teemal „Kas Baudelaire on eesti kirjanik? Algupärandi ja tõlke vahekorid eesti kirjandusloos”, Anu Saluäär kõneles Põhjamaadest ja Eestist, Tiina Leemets eesti keelest tõlkijale. Jüri Talvet arutles teemal „Tõlkimine: kas antropofaagia või sümbioos?”. Kersti Unt pidas ettekande „Perioodikirjanduse tõlkimine viktoriaanliku kirjanduse näitel”, Mele Pesti ja Leenu Nigu ettekanne kandis pealkirja „Derringer ja improsamba ehk kuidas me „Jumala linna” tõlkisime”. Tõlkeseminar jätkus kahel järgmisel päeval Eesti Keele Instituudis praktiliste töödega.

- 21. jaanuaril toimus Eesti Keele nõukogu korraldusel Tallinnas Swiss-õtelis keelefoorum. Avasõnavõtuga esines Eesti Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves, kes kutsus üles emakeelsele loominguiliselt suhtuma, et tekiksid meie aja Aavikud ja Veskid. Haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas rõhutas uue keeleseaduse vajalikkust. Ta oli ka tähele pannud, et hotellis, kus keelefoorum aset leidis, olid kõik sildid ainult inglise keeles. Põhiettekandeks sai sõna keelenõukogu esimees Birute Klaas, kes andis ülevaate „Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010” seirest. Välisvaatlejana kommenteeris seiret Soome Kodumaa Keelte Uurimiskeskuse juhataja Pirkko Nuolijärvi. Pärastlõunase osa avaettekande pidas Aavo Kokk („Sinine ookean või avameeri, raamistik või sarrus?”). Päeva lõpetasid kaks diskussiooni. Urmas Sutrop juhtis keele- ja majandusteemalist diskussiooni. Martin Ehala juhtimisel käivitus elav mõttevahetus keele ja kooli teemal.

- 21. jaanuaril valiti kirjanik Arvo Valton Tartu Ülikooli 2009. aasta vabade kunstide professoriks. A. Valton plaanib käsitleda mitmesuguseid teemasid alates kirjandusest ja tõlkimisest ning lõpetades filmikunstiga. Sügissemester on pühendatud soomeugri rahvaste kultuuriloole.

- 22. jaanuaril korraldas Eduard Vilde Muuseum konverentsi „Viiskümmend aastat armastust. Vilde lühiproosa”. Konverentsil esinesid Kairi Toomet

(„Loometingimused loomingu mõjutajana: Vilde lühilooming eksilis”), Janika Kronberg („Kirjanike või kirjanduse maapagu?”), Märt Väljataga („Mõned mõtted Vilde jutustuste stiilist”), Aarne Ruben („Dr. Medingust dr. Vahinguni: mäng ja põnevus Vilde noorusaja juttudes”), Mart Juur („Muljeid Vilde naljast ja satiirist”) ning Elo Lindsalu („Naistüübid Vilde novellides”). Vaadati ka Tõnu Virve lühifilmi „Söber” (2006), mis on valminud Vilde samanimelise novelli ainetel.

- 23. jaanuaril toimus Eesti Keele Instituudi ja Fenno-Ugria Asutuse korraldusel seminar „Finiitsus ja mittefiniitsus soome-ugri keeltes sünkroonia, diakroonia ja erinevate keeletasandite aspektist”. Ettekannetega esinesid Kristiina Ross, Iris Metsmägi, Pille Penjam, Jaakko Leino, Östen Dahl, Tatjana Agranat, Renate Pajusalu, Heili Orav, Ilona Tragel, Liina Lindström, Sven-Erik Soosaar, Heete Sakhai ja Anne Tamm.

- 23. jaanuaril tähistas Eesti Kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osakond (endine KKI ja EKI rahvamuusika sektor) oma 30-aastast tegevust piduliku koosviibimisega. Avaettekande pidas Ingrid Rüütel. Seejärel kõnelesid Taive Särg („Etnomusikoloogia osakond 3. aastatuhande algul: iseendi ja eestlaste identiteediotsingul”), Kanni Labi ja Kristel Karu-Kletter („Stockholmi eestlaste identiteedist”) ning Triinu Ojamaa („ETNOmuusika ja EUROvisioon”). Järgnesid mälestused rahvamuusika sektorist ning avati ka näitus „Etnomusikoloogia osakond 1978–2008”.

- 28. jaanuaril korraldati Eesti Rahvusraamatukogus üleriigiline terminoloogianõupidamine. Avasõnad lausus haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Peakeelekorraldaja Peeter Päll rääkis terminist ja terminitööst, Jüri

Valge tutvustas riiklikku programmi „Eestikeelse terminoloogia toetamine (2008–2013)”. Siiri Lauk andis ülevaate Eesti Terminoloogia Ühingu rollist, väljakutsetest ja võimalustest. Sõjandusterminoloogia arendamise kogemust vahendas Arvo Sirel Kaitseministeeriumi sõjandusterminoloogia komisjonist. Veel esinesid Tiina Soon („ESTERM, MILITERM ja ÜTB”), Arvi Tavast („Kalast ja õngest terminoloogia(kursuse) eesmärkidena”) ja Kati Uusmaa („Terminoloogiatöö reguleerimine õigusaktides”). Nõupidamise teine pool oli pühendatud praktilisele terminoloogiatööle. Esinesid Heikki Vallaste ja Mati Kaal (mõlemad Eesti Terminoloogia Ühingu) ja Märt Laur (Cybernetica AS). Nõupidamise väitlusjuht oli Eesti Hoiuraamatukogu peavarahoidja Kalju Tammaru.

- 29. jaanuaril toimus Eesti Keele Instituudis Emakeele Seltsi ettekandekoosolek, mis oli pühendatud filoloogiadoktor Helmi Neetari 75. juubelisünnipäevale. Juubilar pidas avaettekande „Ajalooline teave sõnaraamatus”. Urmas Sutrop kõneles teemal „Metsapooles”. Vilja Oja tutvustas oma ettekandes „Murdesõnavara peegeldusi” Helmi Neetari teadlasteed. Juubilarile kingiti ka äsja valminud pühendusteos „Kodu-keel ja keele kodu”.

- 29. jaanuaril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi ja Eesti Rahvaluule Arhiivi ettekandepäeva, mis oli pühendatud Herbert Tampere 100. sünniaastapäevale. Urve Lippus kõneles eesti muusikaloo esimesest peatükist. Pille Kippar tutvustas H. Tampere vanglaaega. Mall Hiemäe jagas oma mälestusi kümnest koos H. Tamperega töötatud aastast. Avati kaks näitust: „Herbert Tampere elust ja tegevusest” ning „Herbert Tampere fotokaamera ees”.